

A magyar vállalatok véleménye az EU- USA szabadkereskedelmi egyezményről

Leíró elemzés vállalati adatfelvétel alapján

2014. január

A magyar vállalatok véleménye az EU-USA szabadkereskedelmi egyezményről

Leíró elemzés vállalati adatfelvétel alapján

Budapest, 2014. január

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

Az elemzést készítette:

Nagy Szidónia, gyakornok, MKIK GVI
Czibik Ágnes, elemző MKIK GVI

Kutatásvezető:

Tóth István János, tudományos főmunkatárs MTA KRTK KTI,
ügyvezető, MKIK GVI

A kézirat lezárva: 2014. január 30.

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Tartalom

Tartalom	4
Bevezetés	5
1. Az adatfelvételtől	5
2. A vállalatok jellemzői	6
3. A szabadkereskedelmi egyezményről alkotott vélemények	7
Vélekedések az egyezményről az importtevékenység függvényében.....	9
Vélekedések az egyezményről az exporttevékenység függvényében	12
4. Az USA-val kereskedelmi kapcsolatban álló vállalatok	15
Alapvető jellemzők.....	15
Vélemények a szabadkereskedelmi egyezményről.....	15
Összefoglalás	17

Bevezetés

Szabadkereskedelmi egyezményektől megalapozottan várható, hogy pozitív hatással lesznek az érintett országok gazdaságára, különösen az import és export mértékére. Attól függően, hogy az országok mennyire képesek alkalmazkodni a globalizáció és a nemzetközi kereskedelem által támasztott új feltételekhez, ezek az egyezmények nemcsak a szerződő országoknak jelenthetnek előnyt, hanem a „harmadik félnek” számító országokkal fenntartott kapcsolatokat is javíthatják.

A szabadkereskedelmi egyezmények elsősorban a vám- és technikai jellegű problémákat enyhítik vagy oldják meg, tehát csökkentik a kereskedelem során felmerülő költségeket, akadályokat. Az EU számos országgal kezdeményezett már tárgyalásokat különböző kereskedelmi egyezményekről - amelyek már életbe is léptek - például Mexikóval, Dél-Afrikával és legutóbb Észak-Koreával.¹ Az USA elsősorban a közép-amerikai országokra koncentrál, de már szerződést kötött többek között Jordániával, Szingapúrral és a NAFTA országokkal is.² Világszerte számos további példát találhatunk, például a MERCOSUR államok a többi dél-amerikai országgal és Indiával állnak kapcsolatban, de Kína is már nyolc országgal áll szerződésben.³

Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között tervezett szabadkereskedelmi megállapodás Magyarországra is hatással lesz. Bár Magyarország elsődleges külföldi kereskedelmi partnere nem az USA, de mint európai uniós tagállam, az egyezmény bennünket is érint, és kereskedelmi előnyökhöz vezethet. Ezek az előnyök azonban csak akkor jelentkeznek, ha a hazai vállalkozások élnek is az egyezmény adta lehetőségekkel. A potenciális hasznok feltérképezéséhez fontos tudnunk, mennyire ismert az egyezmény a vállalkozások számára, és milyen mértékben érintheti működésüket. Jelen elemzés e kérdések megválaszolásához igyekszik hozzájárulni.

1. Az adatfelvételtől

Jelen elemzés az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézetnek a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara megbízásából készült EU-USA szabadkereskedelem megítéléséről szóló 2013-as kérdőíves felmérésének adatai alapján készült. A kutatás a magyarországi vállalatoknak a tervezett szabadkereskedelmi egyezményről kialakított véleményét mérte fel. Az egyezmény egy kétoldalú kereskedelmi megállapodás, amely az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között jönne létre, hogy a meglévő kereskedelmi akadályokat lebontsák, a különböző technikai, műszaki, jogi szabályozásokat egymással harmonizálják. A felmérés 2013-ban

¹ <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/international/facilitating-trade/free-trade/>

² <http://export.gov/%5C/FTA/index.asp>

³ Érdemes megjegyezni, hogy ezek a kereskedelmi egyezmények nem minden országnak vagy érdekképviseleti csoportnak jelentenek előrelépést. Mint bármilyen szerződés esetén, ez esetben is léteznek kárvallottak, illetve sokan sérelmezik, hogy nem egyenlő feltételekkel történnek a szerződéskötések, holott ez lenne a céljuk. Azonban általában a pozitív következmények felülmúlják a negatív hatásokat.

zajlott, a válaszadás önkéntes volt, 242 cég online töltötte ki a kérdőívet, 231 céget pedig az MKIK GVI által megbízott adatfelvevő munkatársak kerestek fel telefonon. Így összesen 473 vállalat került a mintába.

2. A vállalatok jellemzői

A megkérdezett vállalatok 35 százaléka 10 fő alatti vállalkozás volt, 10 százaléka 10 és 49 fő közötti alkalmazottal rendelkezett, 33 százalék 50 és 249 fő közöttivel, a vállalatok 23 százalékának pedig legalább 250 foglalkoztatottja volt.

1. tábla: A vállalatok mérete létszám szerint

Létszám	Cégek száma	%
10 fő alatt	164	34,7
10-49 fő	47	9,9
50-249 fő	154	32,6
Legalább 250 fő	108	22,8

Tevékenységi terület szerint megvizsgálva a vállalatokat megfigyelhető, hogy az ipar, az egyéb szolgáltatások és a kereskedelem területén működő cégek kerültek be legnagyobb arányban a mintába (rendre 43%, 21% és 17%).

2. tábla: A vállalatok tevékenységi területe

Ágazat	Cégek száma	%
Mezőgazdaság	28	5,9
Ipar	203	42,9
Építőipar	35	7,4
Kereskedelem	80	16,9
Idegenforgalom	4	0,8
Szállítás, raktározás	9	1,9
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	15	3,2
Egyéb szolgáltatás	98	20,7

A vállalatok 76 százaléka teljes mértékben magyar tulajdonban van, míg 24 százalékuk jegyzett tőkéjének egy része külföldi tulajdonban.

A kutatás szempontjából kiemelt jelentősége van a megkérdezett vállalatok export- és importtevékenységének, amelyet a következő számokkal jellemezhetünk.

A mintában szereplő 473 vállalat 47 százaléka nem exportál külföldre. Az exportőrök közül a legtöbb vállalat az árbevételének 50-99 százalékát exportálja külföldre, szám szerint 120 vállalat. Valamivel kevesebben vannak azok, akik árbevételének 1-49 százalékát teszi ki az export, és mindössze 21 olyan vállalat van, amelynek árbevétele teljes mértékben exporttevékenység során keletkezik. Az import esetében hasonló megoszlás rajzolódik ki (4. tábla). A választ adó vállalatok 38 százaléka egyáltalán nem importál, 30 százalék esetében az import az összes beszerzés 1-49 százaléka, 28,5 százalékuknál 50-99 százalékot tesz ki, 4 százalékánál pedig az import teszi ki a beszerzés teljes mennyiségét.

3. tábla: A vállalatok exporttevékenysége

Export aránya az árbevételen belül	Cégek száma	%
Nem exportál	223	47,1
1-49%	109	23
50-99%	120	25,4
100%	21	4,4

4. tábla: A vállalatok importtevékenysége

Import aránya a beszerzésen belül	Cégek száma	%
Nem importál	179	37,8
1-49%	140	29,6
50-99%	135	28,5
100%	19	4

A későbbiekben az egyszerűbb, importál – nem importál és exportál – nem exportál felosztást is alkalmazni fogjuk a vállalatok leírása során.

3. A szabadkereskedelmi egyezményről alkotott vélemények

Az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti szabadkereskedelmi tárgyalásokról a válaszolók 57 százaléka hallott már. Az exportálók körében ismertebb a tárgyalássorozat, mint a nem exportálók körében. Míg utóbbiak 58 százalékának a kérdés témája nem volt újdonság, addig az exportálók között 5 százalékponttal többen hallottak az egyezmény tervezetéről. Az importtevékenység esetében megfordul ez az összefüggés, vagyis a nem importálók hallottak nagyobb arányban az egyezményről. Míg nekik 65 százalékuk ismeri a tárgyalássorozat egyes részleteit, az importálóknak csak 55 százaléka hallott róla.

5. tábla: A szabadkereskedelmi egyezmény ismertsége az exportáló és importáló vállalatok körében

Hallott-e a szabadkereskedelmi egyezményről?	Nem exportál		Exportál		Nem importál		Importál	
	db	%	db	%	db	%	db	%
Igen	119	58	151	63	103	65	167	55
Nem	87	42	88	37	56	35	119	42
Összesen	206	100	239	100	159	100	286	100

Válaszadók száma: 445

Cramer-féle V együttható az exportáló vállalatok esetében: 0,055

Cramer-féle V együttható az importáló vállalatok esetében: 0,063

A vállalatok különböző negatív és pozitív hatásokat várnak az egyezménytől, ezek sokszor egyszerre jelennek meg egymás mellett, valamint jelentősen eltérhetnek attól függően, hogy külkereskedelmi kapcsolatokkal rendelkező vagy nem rendelkező vállalatról van szó.

Általában véve elmondhatjuk, hogy a vállalatvezetők többsége szerint sem a számára releváns ágazatban, sem magára a vállalatra nézve nem lesz különösebb hatása a szabadkereskedelmi egyezménynek. Azonban azok szerint, akik feltételeznek valamilyen hatást, a szabadkereskedelmi egyezménynek inkább a pozitív hatásai fognak érvényesülni.

6. tábla: A vállalatok véleménye a szabadkereskedelmi egyezmény várható hatásáról

		Ágazati	Saját
A szabadkereskedelmi hatása a vállalat számára:	Negatív, mert az USA áruk/szolgáltatások beáramlása fokozza a versenyt az EU piacokon a magyar exporttermékekkel szemben	14%	10%
	Pozitív, mert a magyar áruk/szolgáltatások exportfeltételei javulnak az USA piacon	22%	13%
	Pozitív, mert az EU export várható fellendülése miatt a magyar beszállítói lehetőségek javulnak az EU piacokon	19%	9%
	Pozitív, mert olcsóbban, egyszerűbben tudnak importálni az USA-ból	21%	15%
	Egyéb	2%	2%
	Nincs ráhatással	26%	39%
Nem tudja		18%	16%

Összes vállalat: 473

Több válasz is megjelölhető

Azok aránya, akik nem tudják megmondani, hogy milyen hatása lenne az egyezménynek az ágazati környezetre vonatkozóan 18 százalék, a saját vállalat esetében pedig 16 százalék. A vállalkozók szerint, ha a tárgyalássorozat sikeres lesz és megvalósul a szabadkereskedelmi

egyezmény, akkor annak inkább az ágazati környezetre lesz hatása. Jól mutatja ezt, hogy 39 százalékuk semmilyen hatással nem számol a saját vállalkozásuk tekintetében. Ez az arány a releváns ágazatra nézve 26 százalék.

Az ágazati környezet tekintetében a vállalatok 22 százaléka szerint az egyezmény várhatóan javítani fogja a magyar áruk és szolgáltatások exportfeltételeit az amerikai piacokon. 21 százalékuk szerint a pozitív hatások abban nyilvánulnának meg, hogy az USA-ból történő import olcsóbb és egyszerűbb lesz. 19 százalékuk szerint a magyar beszállítói lehetőségek javulására lehet számítani az uniós piacokon amiatt, hogy az EU exportja várhatóan fellendül majd az egyezmény hatására. A vállalatvezetők 14 százaléka szerint az egyezmény miatt az amerikai termékek és szolgáltatások beáramlása fokozódna az egyezmény megvalósulása esetén, így a magyar exporttermékeknek fokozott piaci versenyhelyzetben kellene érvényesülniük, ami egyértelműen negatív hatással lenne a releváns ágazatra.

A saját vállalat helyzetére vonatkozóan mind a pozitív, mind a negatív várható hatások kisebb hangsúlyt kapnak, mivel magas a változatlan állapot feltételezők aránya. Ezen kívül a negatív várakozások arányaiban hangsúlyosabbak a saját vállalatra nézve. Amíg a vállalatvezetők 10 százaléka a verseny fokozódását feltételezi, addig mindössze 9 százalékuk szerint javulnának saját vállalatának beszállítói lehetőségei az EU-s piacokon. Az ágazati várakozásokkal ellentétben a saját vállalatukról 2 százalékponttal többen feltételezik azt, hogy egyszerűbben és olcsóbban fognak tudni importálni az amerikai piacokról (15 százalék), mint azt, hogy a magyar áruk és szolgáltatások exportfeltételei javulni fognak az USA-ban (13 százalék).

Az összes megkérdezett vállalat közül 294 importál a beszerzés valamelykor arányában, 197 nem importál egyáltalán. A következő táblázatokban bemutatjuk, hogy a vállalatok mekkora aránya várja az egyes kedvező és kedvezőtlen hatások bekövetkezését az egyezménytől. Külön bemutatjuk ezt az arányt az importáló illetve nem importáló, és az exportáló, illetve nem exportáló cégekre nézve. A vállalatok külön megadták, hogy az adott hatás saját cégükre, illetve az ágazatra, amelyben működnek, mennyire fog érvényesülni várakozásaik szerint.

Vélekedések az egyezményről az importtevékenység függvényében

A megkérdezettek mind az importáló, mind a nem importáló cégek között a legtöbbször azt a választották, hogy a szabadkereskedelmi egyezménynek nem lesz semmilyen hatása az ágazati környezetükre. Ez számszerűen 27, illetve 26 százalékot jelent. Az importálók 26 százaléka szerint azonban pozitív hatása lesz az egyezménynek, mert javulnak az exportfeltételeik az amerikai piacokon. 23 százalék szerint az lesz az egyezmény pozitív hatása, hogy olcsóbbá és egyszerűbbé fog válni számukra az import. 22 százalék azért tartaná pozitívnak az egyezmény megkötését, mert általa a magyar beszállítói lehetőségek javulni fognak az Európai Unió piacán belül. Mindössze 10 százalék szerint lenne negatív hatása az egyezménynek, mivel ezzel fokozódna a verseny. Azonban 16 százalék nem tudja, hogy milyen következményekkel kellene számolnia az egyezmény megkötése esetén. A nem importáló vállalatoknál sokkal nagyobb, 20 százalékos azoknak az aránya, akik nem tudják, milyenek lesznek a hatásokkal

számolhatnak, vagy negatív hatást tulajdonítanak a szabadkereskedelmi egyezménynek. A pozitív hatások megoszlása megközelítőleg azonos a nem importáló vállalati csoporton belül. Közülük a legmagasabb, 17 százalékos azoknak az aránya, akik a várható pozitív hatást az olcsóbb és egyszerűbb import tevékenységnek tudják be.

Általában véve a saját vállalatukra vonatkozóan a válaszolók nem feltételeztek olyan nagymértékű hatást, mint az ágazati környezetük esetében. Emellett a hatásokat körülbelül azonos sorrendben tekintik fontosnak, mint az ágazati környezetben. Az importáló vállalatoknál a legtöbbek által említett pozitív hatás megváltozott, amely az egyszerűbb és olcsóbb import lett, és erre 19 százalék gondolt. Ezt az a feltételezés követi, hogy az amerikai piacokon tapasztalható feltételek javulhatnak, ezt 16 százalék jelölte meg. Az EU-ban várható beszállítói pozíció javulása 11 százalékkal megtartotta harmadik helyét a pozitív hatások sorrendjében.

7. tábla: Az importáló és nem importáló vállalatok véleménye a szabadkereskedelmi egyezmény várható hatásáról

A szabadkereskedelem hatása a vállalat számára:	Ágazati környezetben		Saját vállalatra nézve	
	Importál	Nem importál	Importál	Nem importál
Negatív, mert az USA áruk/szolgáltatások beáramlása fokozza a versenyt az EU piacokon a magyar exporttermékekkel szemben	10%*	20%*	7%*	14%*
Pozitív, mert a magyar áruk/szolgáltatások exportfeltételei javulnak az USA piacon	26%*	15%*	16%*	7%*
Pozitív, mert az EU export várható fellendülése miatt a magyar beszállítói lehetőségek javulnak az EU piacokon	22%**	15%**	11%**	6%**
Pozitív, mert olcsóbban, egyszerűbben tudnak importálni az USA-ból	23%***	17%***	19%*	9%*
Egyéb	(2%***)	(2%***)	(3%**)	(1%**)
Nincs ráhatással	27%***	26%***	38%***	40%***
Nem tudja	16%***	20%***	15%***	19%***

Összes importáló cég: 294

Összes nem importáló cég: 179

Több válasz is megjelölhető.

A zárójelezett adatok fenntartással kezelendők az alacsony esetszám miatt.

* $p < 0,05$; ** $p < 0,1$; *** $p > 0,1$ a Cramer-féle együtthatók alapján

Az jelenleg importáló vállalatok megközelítőleg 80 százaléka arra számít, hogy sem import, sem exportmennyiségük nem fog változni az egyezmény megkötése következtében. A nem importálók körében még magasabb, 90 százalék körüli azok aránya, akik szerint nem fog változni sem import (0%), sem exportmennyiségük. A jelenleg importálók 20 százaléka

gondolja, hogy az egyezmény miatt még többet fog importálni, a nem importálók 4 százaléka pedig arra számít, hogy elkezd importálni.

8. tábla: Az importáló vállalatok export-, illetve importtevékenység változására vonatkozó várakozása

	A cég többet fog exportálni	A cég kevesebbet fog exportálni	Az export nem fog változni	A cég többet fog importálni	A cég kevesebbet fog importálni	Az import nem fog változni
Nem importál	10%	(0%)	90%	4%	(0%)	96%
Importál	21%	(1%)	78%	20%	(1%)	79%
Esetszám	64	2	309	53	2	314
Az exporttevékenység változására válaszolók száma:						369
Az importtevékenység változására válaszolók száma:						375
A zárójelzett adatok fenntartással kezelendők a nagyon alacsony esetszám miatt.						
Cramer-féle V együttható az export változására vonatkozó várakozás esetében: 0,160						
Cramer-féle V együttható az import változására vonatkozó várakozás esetében: 0,228						

A jelenlegi importáló vállalatok 61 százaléka szerint az EU-n és USA-n kívüli „harmadik fél” országokkal való kapcsolatukat egyáltalán nem fogja érinteni az egyezmény. Azok pedig, akik mégis feltételeznek változást, inkább azt gondolják, hogy ezen a területen is könnyebb lesz a kereskedelem. Az ő arányuk 15 százalék. Többnyire a nem importáló vállalatok is osztják az importőrök véleményét, annyi különbséggel, hogy ők jobban kételkednek bármilyen hatás fellépésében, és az esetleges nehézségeknek is nagyobb szerepet tulajdonítanak. Utóbbira a vállalatok 3 százaléka, míg előbbire a vállalatok 68 százaléka számít. Mind az importáló, mind a nem importáló cégeknél 21 százalék azoknak az aránya, akik nem tudják, hogy az egyezmény megkötése után milyen következményekkel számolhatnak harmadik féllel való kapcsolatokban.

9. tábla: Az importáló vállalatok harmadik féllel való kereskedelmének változására vonatkozó várakozások az egyezmény megkötése esetén

	Az egyezmény hatása a harmadik országgal fenntartott kapcsolatra	
	Importál	Nem importál
Nem érinti	61%	68%
Könnyíti	15%	6%
Nehezíti	3%	5%
Nem tudja	21%	21%
Esetszám:		
465	293	172
Cramer-féle V együttható: 0,144		

Vélekedések az egyezményről az exporttevékenység függvényében

Az összes vállalat közül 250-en exportálnak, és 223-an nem folytatnak exporttevékenységet. A 9. táblázatban bemutatjuk, hogy milyen hatásokra számítanak a cégek a szabadkereskedelmi egyezmény megkötésével kapcsolatban saját vállalatukra, illetve arra az ágazatra nézve, amelyben működnek. Külön tüntetjük fel az exportáló és nem exportáló vállalatok véleményét, feltételezve, hogy a külkapcsolatokkal rendelkező cégek máshogyan vélekedhetnek az egyezményről, mint a nem exportálók.

Az ágazati környezet tekintetében a nem exportáló vállalatoknál – csakúgy, mint az importáló és a nem importáló vállalatoknál - azok vannak legnagyobb arányban jelen, akik szerint az egyezménynek nem lesz hatása az ágazati környezetre. Ez az arány 28 százalék. Azonban az exportáló vállalatoknál azzal számolnak a legtöbben, vagyis 28 százalék, hogy az amerikai piacon javulnak az exportfeltételek. Az ágazatra vonatkozó negatív hatásokkal az exportálók 10 százaléka számol, míg a nem exportálók körében 17 százalék ez az arány.

A saját működésüket tekintve az exporttevékenységet folytató vállalatok legnagyobb arányban, 17 százalékban arra számítanak, hogy javulni fognak az exportfeltételek. Szintén 17 százalék nem tudja, hogy mit hozna a jövő a szerződés megkötése után, de 16 százalék egyúttal számol annak a lehetőségével, hogy olcsóbbá és egyszerűbbé fog válni az export Amerikába. Ennél kevesebben, pontosan 12 százalék várja a beszállítói lehetőségek javulását, és a legkevesebben arra számítanak, hogy negatív hatásokkal szembesülnek, arányuk mindössze 7 százalék.

A nem exportáló cégek kimagaslóan nagy része, azaz 41 százaléka szerint semmilyen hatása nem lenne az egyezménynek a saját vállalatra. 13 százalék negatívan viszonyul az egyezményhez, ami magasabb arány, mint az exportálók körében (7%).

10. tábla: Az exportáló és nem importáló vállalatok véleménye a szabadkereskedelmi egyezmény várható hatásáról

A szabadkereskedelem hatása a vállalat számára:	Ágazati környezetben		Saját vállalatra nézve	
	Exportál	Nem exportál	Exportál	Nem exportál
Negatív, mert az USA áruk/szolgáltatások beáramlása fokozza a versenyt az EU piacokon a magyar exporttermékekkel szemben	10%*	17%*	7%*	13%*
Pozitív, mert a magyar áruk/szolgáltatások exportfeltételei javulnak az USA piacon	28%*	15%*	17%*	8%*
Pozitív, mert az EU export várható fellendülése miatt a magyar beszállítói lehetőségek javulnak az EU piacokon	24%*	14%*	12%*	5%*
Pozitív, mert olcsóbban, egyszerűbben tudnak importálni az USA-ból	21%***	20%***	16%***	13%***
Egyéb	(1%**)	(3%**)	(2%***)	(2%***)
Nincs ráhatással	25%***	28%***	36%***	41%***
Nem tudja	17%***	18%***	17%***	16%***

Összes exportáló cég: 250

Összes nem exportáló cég: 223

Több válasz is megjelölhető

A zárójelzett adatok fenntartással kezelendők a nagyon alacsony esetszám miatt.

* $p < 0,05$; ** $p < 0,1$; *** $p > 0,1$ a Cramer-féle együtthatók alapján

A jelenleg exportáló cégek 73 százaléka nem vár változást exporttevékenysége mértékében az egyezmény miatt, ugyanakkor 26 százalék szerint fokozódni fog exporttevékenysége. A jelenleg nem exportálók túlnyomó többsége (93%) szerint nem fog változni exporttevékenységük, vagyis nem kezdenek exportálni az egyezmény megkötése után sem. 7 százalékuk szerint fog nőni exporttevékenységük, vagyis feltételezésük szerint exportálni kezdenek majd.

11. tábla: Az exportáló vállalatok export-, illetve importtevékenység változására vonatkozó várakozása az egyezmény megkötése esetén

	A cég többet fog exportálni	A cég kevesebbet fog exportálni	Az export nem fog változni	A cég többet fog importálni	A cég kevesebbet fog importálni	Az import nem fog változni
Nem exportál	7%	(0%)	93%	12%	(0%)	88%
Exportál	26%	(1%)	73%	16%	(1%)	83%
Esetszám	64	2	309	53	2	314

Az exporttevékenység változására válaszolók száma: 375

Az importtevékenység változására válaszolók száma: 369

A zárójelzett adatok fenntartással kezelendők a nagyon alacsony esetszám miatt.

Cramer-féle V együttható az export változására vonatkozó várakozás esetében: 0,259

Cramer-féle V együttható az import változására vonatkozó várakozás esetében: 0,093

Az ágazat egészét tekintve a harmadik féllel való kereskedelmi kapcsolatok alakulásában a nem exportáló vállalatok nem várnak nagy változásokat. A többségük (64%) úgy véli, hogy ha megkötésre kerül a kereskedelmi egyezmény, akkor az nem fogja érinteni a harmadik országokkal való kapcsolatokat. Ez igaz az exportáló cégekre is (63%). Akik mégis azt gondolják, hogy lesz változás, inkább amellet foglalnak állást, hogy a kereskedelem könnyebb lesz.

12. tábla: Az exportáló vállalatok harmadik féllel való kereskedelmének változására vonatkozó várakozások az egyezmény megkötése esetén

Az egyezmény hatása a harmadik országgal fenntartott kapcsolatra		
	Exportál	Nem exportál
Nem érinti	63%	64%
Könnyíti	13%	10%
Nehezíti	2%	6%
Nem tudja	22%	20%
Esetszám:		
465	248	217

Cramer-féle V együttható: 0,1

4. Az USA-val kereskedelmi kapcsolatban álló vállalatok

Alapvető jellemzők

A megkérdezett vállalatok 90 százaléka nem áll kereskedelmi kapcsolatban az Amerikai Egyesült Államokkal, mindössze 47 olyan cég található a mintában, amelyek valamilyen irányú kereskedelmet folytatnak az USA-val. A legtöbben (5%) azért állnak kapcsolatban Amerikával, mert terméküket vagy szolgáltatásukat exportálják. 2 százalék azoknak az aránya, akik importálnak, és 3 százalék azoké, akik mind export, mind import céljából kapcsolatban állnak az USA-val.

13. tábla: Az USA-val kereskedő vállalatok

USA-val való kereskedelem	Cégek száma	%
Nem exportál, és nem importál	426	90
Csak exportál	23	5
Csak importál	9	2
Exportál és importál	15	3

Mivel túl kevesen vannak az olyan cégek, akik amerikai kapcsolatokkal rendelkeznek, ezért a továbbiakban egy egyszerűbb csoportosítási módot alkalmazunk, amelyben úgy különítjük el a vállalatokat, hogy azok kapcsolatban vannak-e az USA-val (mindegy, hogy export vagy import) vagy nincs semmilyen érintkezési pontjuk. A kis elemszám ellenére érdemesnek tartjuk bemutatni ezt a csoportosítást, tekintve hogy amerikai kereskedelemben érintett cégeknek szélesebb körű tudása, és így esetleg eltérő véleménye lehet az egyezményről. Fontos kiemelni, hogy az alacsony esetszám miatt az eredményeket fenntartásokkal kell kezelni, azok csak a mintában szereplő vállalatokra érvényesek, az eredmények nem általánosíthatóak.

Az USA-val kereskedelmi kapcsolatban levő 47 vállalat közül 34 az ipar területén működik, 6 az egyéb szolgáltatások területén, 4 a kereskedelemben, és további 1-1 a szállítás, az építőipar és a mezőgazdaság területén. A 47 vállalatból 10 legfeljebb 9 főt foglalkoztat, 5 cég 10 és 49 között, 15 vállalat 50 és 249 fő közötti foglalkoztatottal rendelkezik, 17 cég pedig legalább 250 fős nagyvállalat. Az amerikai kapcsolattal rendelkező cégek körében az átlagosnál magasabb a külföldi tőkével rendelkezők aránya, 25 cég jegyzett tőkéjében van külföldi tulajdon, míg 22-ében nincs.

Vélemények a szabadkereskedelmi egyezményről

Mind az ágazati környezet, mind a saját vállalat tekintetében jelentős eltérések mutatkoznak azok között, akik kapcsolatban állnak, és akik nem állnak kapcsolatban az USA-val. Látható, hogy a 47, USA-val kereskedelmi kapcsolatban álló cég esetében a különböző, az ágazatra vonatkozó pozitív hatásokat váró vállalatok száma (24, 15, 18) sokkal magasabb arányt jelent

az összes 47 céghez képest (legfeljebb 51%), mint amekkorát az USA-val kapcsolatban nem álló cégek esetében a 80, 77 és 79 vállalat az összes, 426 céghez viszonyítva (legfeljebb 19%). A saját cégre vonatkozó vélemények még inkább eltérnek. Az USA-val kapcsolatban álló cégek saját cégükre nézve ugyan ritkábban tartják pozitív hatásúnak az egyezményt, mint a teljes ágazatra nézve, azonban ez fokozottan igaz az USA-val kapcsolatban nem álló cégekre.

14. tábla: Az USA-val kereskedelmi kapcsolatban álló vállalatok véleménye a szabadkereskedelmi egyezmény várható hatásairól, esetszámok

A szabadkereskedelem hatása a vállalat számára:	Ágazati környezetben		Saját vállalatra nézve	
	Nincs USA-kapcsolat	Van USA-kapcsolat	Nincs USA-kapcsolat	Van USA-kapcsolat
Negatív, mert az USA áruk/szolgáltatások beáramlása fokozza a versenyt az EU piacokon a magyar exporttermékekkel szemben	59	5	43	3
Pozitív, mert a magyar áruk/szolgáltatások exportfeltételei javulnak az USA piacon	80	24	43	18
Pozitív, mert az EU export várható fellendülése miatt a magyar beszállítói lehetőségek javulnak az EU piacokon	77	15	37	6
Pozitív, mert olcsóbban, egyszerűbben tudnak importálni az USA-ból	79	18	53	18
Egyéb	9	0	6	3
Nincs ráhatással	119	5	174	9
Nem tudja	82	2	77	1
Összes cég	426	47	426	47

Több válasz is megjelölhető

Összefoglalás

A megkérdezett vállalatok 57 százaléka már hallott a szabadkereskedelmi egyezményről folyó tárgyalásokról. Az exporttevékenységet folytató vagy nem folytató vállalatok között mintegy 5 százalékpontnyi különbség mutatkozik: az előbbieket valamivel jobban tájékoztatták, mint a nem exportálók (63% és 58%). Az importálók körében ugyanakkor 10 százalékponttal kevesebben vannak azok, akik hallottak már az egyezményről, mint a nem importálók körében (55% és 65%). Általában elmondható, hogy a cégek inkább pozitív hatásokat társítanak az egyezmény megkötésének gondolatához, és hogy az ágazati hatásokat erősebbnek tekintik, mint a saját vállalatra vonatkozó hatásokat.

Az USA-val kereskedelmi kapcsolatban lévő vállalatok véleménye pozitívabb, mint a többi vállalat véleménye. Kisebb azoknak az aránya, akik úgy érzik, hogy egy ilyen egyezménynek nincs különösebb hatása a vállalatukra, vagy pedig nem tudják pontosan, hogy milyen változásokkal kell kalkulálniuk. Általában többen adtak konkrétabb válaszokat, főleg a pozitív hatásokat hangsúlyozták erősebben, de a lehetséges negatív hatásokat is többször említették. Ez egyfelől mélyebb ismeretekre, részletesebb információra vagy akár már megszerzett tapasztalatokra is utalhat.

Az eredményekből az is kitűnik, hogy a szabadkereskedelmi egyezménynek a „harmadik fél” országokkal való kapcsolatokra gyakorolt esetleges pozitív vagy negatív hatását a vállalatok nem tartják jelentősnek. Mintegy 80 százalékuk szerint vagy nem lesz ilyen hatás, vagy nem tudják megmondani, hogy lesz-e.